MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

Civil bátorság és szakmai tisztesség

A Magyar Helsinki Bizottság beszámolója 2023-as tevékenységéről

I.
Kik vagyunk?

A Magyar Helsinki Bizottság csapata

A Magyar Helsinki Bizottság civil jogvédő szervezet. Egyesületünket 1989-ben alapították. Mára az ország egyik vezető, nemzetközileg is elismert emberi jogi szervezetévé váltunk.

Olyan világért dolgozunk, amelyben minden ember alapvető jogait tiszteletben tartják.
Küldetésünk és munkánk középpontjában három terület áll:

1) a demokratikus értékek, a jogállamiság és a független civil társadalom védelme;

2) a menekültek nemzetközi védelemhez való jogának biztosítása;

3) a tisztességes igazságszolgáltatás és a fogvatartottak jogainak érvényesítése.

II.
Eredményeink 2023-ban: kilenc kiemelkedő példa

A Magyar Helsinki Bizottság mint civil jogvédő szervezet az Európai Unió egyik legellenségesebb politikai környezetében működik. Országunk demokratikus és jogállami hanyatlása példátlannak mondható. Az uniós tagállamok között kirívó az is, hogy jelenleg a kormány jelenti a legnagyobb veszélyt az emberi jogokra nálunk.

Az állam autokratikus működését szolgálja a háborús veszélyhelyzet fenntartása és a rendeleti kormányzás visszaélésszerű alkalmazása is. 2023-ban tovább nehezítette a körülményeket az Ukrajnában zajló háború elhúzódása, a menekülőkkel való szolidaritás gyengülése, a gazdasági válság okozta életszínvonal-csökkenés. A kormányerő tovább növelte a nyomást a civileken „a szuverenitásvédelmi törvény", azaz az önkényvédelmi törvény elfogadásával.

A nehézségek dacára egyesületünk töretlenül folytatta jogvédő munkáját, eredményesen képviselte ügyfeleit, sikeresen állt ki jogállami és demokratikus értékek mellett az autokratikus folyamatok ellenében.

Jó példával jártunk elöl a reménytelenséggel és bizalmatlansággal küszködő magyar társadalomban, amelynek bizonyosan több szolidaritásra és bizalomra van szüksége, mint amiben most része van.

Kilenc példával szemléltetjük, hogyan tudtunk pozitív hatással lenni Magyarországra, és miért van szükség még inkább jogvédő egyesületünkre.

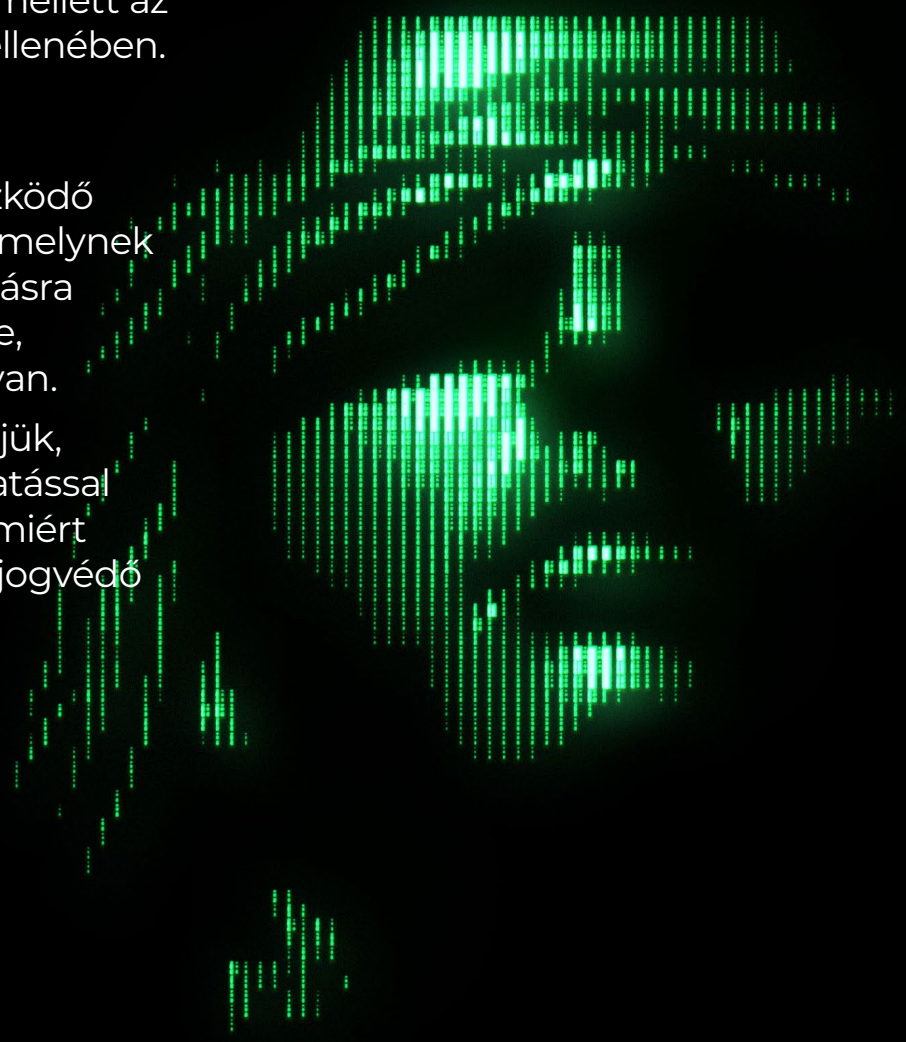

Lőrincz Zoltán ügyfelünk, akit a helyi jegyző gondnokság alá akart vetetni

1. példa:

segítettünk azoknak, akiknek a jogsértésekkel és önkénnyel szembeni bátor fellépését a hatalom megtorolta.

Arra törekedtünk, hogy megmutassuk a magyar közvéleménynek a civil kiállás értékét, és azt, hogy autokratikus környezetben is van érvényes alternatívája az általános reménytelenségnek és bizalmatlanságnak. A „hétköznapok hőseinek” nyújtott jogi segítség számos kézzelfogható eredményt hozott 2023-ban.

Például:

Jogerős bírósági ítélet szögezte le, hogy újságírókat törvénysértő módon akadályoztak munkájuk végzésében a Miniszterelnöki Hivatal előtt. Az ügyben a rendőrség megsértette a véleménynyilvánítás szabadságát, és nemcsak az újságírókét, de a tájékozódni kívánó polgárokét is.

Megszüntették a szabálysértési eljárást egyik aktivista ügyfelünkkel szemben, aki a járdahibák kiszínezésével akarta felhívni a figyelmet az önkormányzat hanyagságára. A bíróság megerősítette, hogy ügyfelünk tiltakozó akciója nem okozott kárt és a véleménynyilvánítás szabadságának védett körébe tartozik. Több hasonló ügyben védünk rongálás címén szabálysértési vagy büntetőeljárás alá vont embereket.

Sikeresen képviseltük azt a férfit, akit a helyi jegyző gondnokság alá akart helyeztetni pusztán azért, mert többször is közadatokat kért ki az önkormányzattól. A jogerős ítélet megerősítette, hogy sérült ügyfelünk emberi méltósághoz és jó hírnévhez való joga. A bíróság kártérítést ítélt meg neki.

Fábián Tamás újságíró, akit törvénysértő módon akadályoztak munkája végzésében

Kölcseys tanárok
és Tóth Balázs ügyvéd kollégánk

Ugyan az események és különösen az eljárások még nem értek véget, jelentősége miatt mégis szót kell ejteni a közoktatás megújítása melletti tanári és diákakciók támogatásáról. Miután az előző évben kapcsolatokat építettünk ki az érintett szakszervezetekkel és érdekvédelmi szervezetekkel, 2023-ban véleményeztük a „státusztörvény” tervezetét, és bemutattuk, mennyire önkényesen használja ki a kormány a veszélyhelyzeti felhatalmazását a sztrájkoló, tiltakozó tanárokkal szemben. Jogi képviseletet biztosítottunk annak az öt, a Kölcsey Ferenc Gimnáziumból azonnali hatállyal elbocsátott tanárnak, akik polgári engedetlenségi akcióban vettek részt. Munkaügyi perük még mindig folyamatban van.

A diáktüntetőknek tájékoztatót készítettünk jogaikról és kötelezettségeikről. Ugyanerről a témáról online konzultációt tartottunk, ami 54 ezer felhasználóhoz jutott el. Miután a rendőrség könnygázt vetett be a tiltakozókkal szemben, eljárási kegyelmet kértünk, mintakérelmet készítettünk a kordonbontó diákoknak, és ingyenes jogi képviseletet ajánlottunk fel a rendőri bántalmazások áldozatainak.

Ügyfeleink, Eve Rogers és Mák Viktor Ivány Borlbála ügyvéd társaságában

A „hétköznapok hőseinek” és a civil kurázsinak a támogatása hozzájárul ahhoz, hogy a magyar társadalom ráébredjen, hogy a jogállami értékek és demokratikus gyakorlatok létfontosságúak. A Magyar Helsinki Bizottság egyre erőteljesebb és sokszínűbb szövetséget alkot a demokrácia híveivel. Különösen sokat teszünk azért, hogy a fiatalok is közelebb kerüljenek az emberi jogok egyetemes világához.

2. példa:

egyre több csatornán érjük el a társadalmat és a jogi segítségre szoruló embereket, sokszor olyanokat, akikkel civil jogvédőként csak mi törődünk.

Civil jogvédő szervezetként a jog és a nyilvánosság erejét használjuk. 2023-as eredményeink is igazolták szervezeti hatékonyságunkat.

2023-ban **4649** embernek nyújtottunk ingyenes jogi tanácsadást.

- **3240** ukrajnai menekülőnek
- **506** egyéb külföldinek és magyar családtagjaiknak
- **903** jogi segítséget kérő polgárnak

Ahogyan a fogvatartottak, úgy a menekültek is a társadalom legkiszolgáltatottabb csoportjai közé tartoznak. Az ingyenes jogi segítésükkel évtizedek óta csak elvétve foglalkozik hazai civil szervezet, de mi igen, méghozzá eltökélten és professzionálisan.

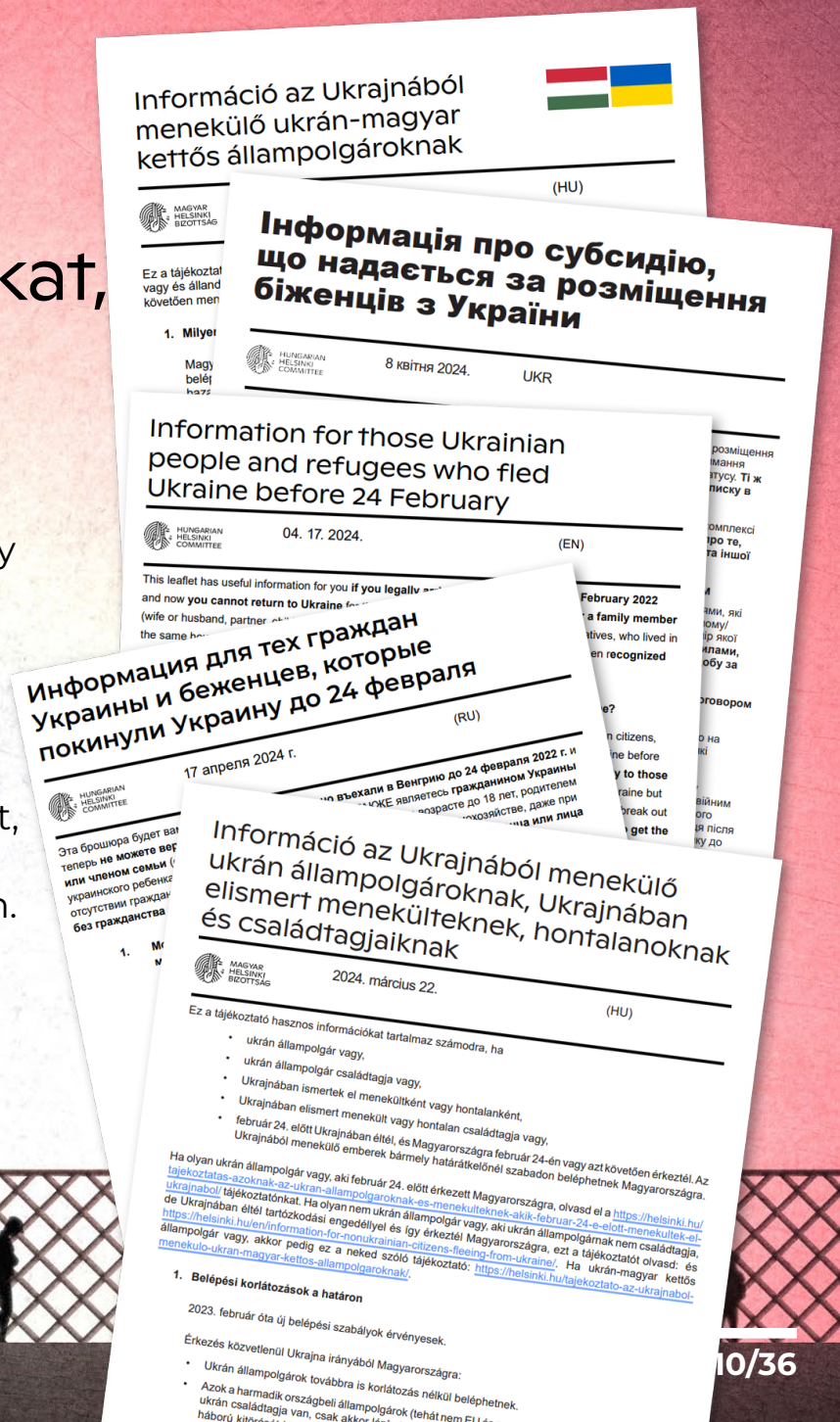

A hazai menekültügyi rendszer leépítése, amelyet gyűlöletkampányok és évente több tízezer menedékkérő válogatás nélküli, gyakran erőszakos visszakényszerítése kísér,

Kollégáink rendszeresen járnak Szerbiába a menekültek helyzetét vizsgálni

az ország 2010 óta tartó autoriter fordulatának egyik visszataszító megnyilvánulása.
Amellett, hogy a menekülőknek jogi segítséget nyújtunk – ami sokszor nagyon nehéz, mert az ukrajnai menekülőkön kívül a déli határon érkezőket automatikusan visszakényszerítik Szerbiába –, kommunikációs és érdekérvényesítő *(advocacy)* munkát is végzünk érdekükben. Az ukrajnai menekülőket rendszeresen látogatjuk szálláshelyeiken, és információval, jogi tanácsadással segítjük őket.

Szinte reménytelen helyzetű embereknek sikerült segítenünk. Szakértelmünknek és kitartásunknak köszönhetően 2023-ban például 12 menedékkérő kapott védelmet Magyarországon. Minden követ megmozgattunk azért is, hogy 7 menekült ügyfelünk egyesülhetett hazájában rekedt családtagjaival. Amikor bírósághoz fordultunk menedékkérő ügyfeleink képviseletében, 80 százalékban tudtunk sikert elérni.

Gaál Balázs
junior advocacy munkatárs

Legfontosabb újdonság, hogy 2023 elején létre hoztuk TikTok-csatornánkat, amely év végére 2078 követőt vonzott. A három legnépszerűbb TikTok-videónk 74–137 ezer felhasználót ért el.

Elindítottuk a Redditen a *„Kérdezz bármit”* (AMA) alkalmakat (például a börtönökről vagy a tüntetések jogi vonatkozásairól). Minden egyes alkalommal több száz hozzászólást kaptunk.

Társadalmi és szakmai hatásunkat egyaránt növelték sikeres képzéseink is. 1584 ember vett részt szakértő kollégáink előadásain, szemináriumain, tanfolyamain és ismeretátadó foglalkozásain. Emellett több mint 1300 embert értünk el rendezvényeinken vagy más nyilvános és szakmai eseményeken. Ezeken arra törekedtünk, hogy felhívjuk a figyelmet a jogállamiság és az emberi jogok fontosságára, és arra, hogy kiemelt jelentőségük van a hétköznapokban is.

A hazai médiatér szűkülése és tragikus megosztottsága ellenére továbbra is nagy számban jelentek meg velünk és témáinkkal kapcsolatos interjúk, riportok és hírek a nyomtatott és elektronikus sajtóban. 2023-ban 793 pozitív vagy semleges megjelenést regisztráltunk. Külföldön legalább 200-szor hivatkoztak ránk, többek közt az Euronews, a Politico, a The New York Times, a The Guardian, a BBC, a Deutsche Welle, a France24 vagy a La Vanguardia.

Szekeres Zsolt
jogi főmunkatárs

A YouTube-on új műfajokkal is próbálkoztunk. Élőben jelentkeztünk be kérdezz-felelek műsorunkkal, és volt talk-show-szerű interjúnk Herczeg Zoltán divattervezővel, aki letartóztatása után beszélgetett velünk.

Herczeg Zoltán divattervező kollégáink, Nagy Detti és Kovács Petra társaságában

Megújítottuk hírlevelünket. Feliratkozóinknak exkluzív tartalmat kínálunk minden héten. A reform átütő sikert hozott: a feliratkozók száma 2023-ban majdnem megduplázódott, a januári 3358-ról decemberre 6390-re nőtt.

A hazai civil szervezetekkel összevetve a mi honlapunk volt a 11. leglátogatottabb és a 9. leghitelesebb *(Domain Rating)* a Google-keresésekben.

2023-ban rekordszámú, 849 magyar adófizető döntött úgy, támogatja munkánkat azzal, hogy felajánlotta nekünk jövedelemadója 1 százalékát. Ez az előző évhez képest 7%-os növekedés volt. A befolyó összeg pedig 28%-kal lett több, és meghaladta a 10 millió forintot. A befolyt összeget a „hétköznapok hőseinek" ingyenes jogvédelemre és Emberi Jogi Tanácsadó Irodánk működtetésére fordítottuk.

3. példa:

sikeres nemzetközi perekkel is segítettük ügyfeleink jogkeresését, és hozzájárultunk az európai emberi jogi normák megerősítéséhez.

A Magyar Helsinki Bizottság a civil szervezetek között úttörőnek számít a nemzetközi jogi lehetőségek kiaknázásában. A nemzetközi pereskedésben példátlanul sikeresek voltunk 2023-ban.

Egyetlen év alatt 15 pert nyertünk meg az Emberi Jogok Európai Bíróságán. (Húsz év alatt ezzel összesen 95-re emelkedett a győztes strasbourgi ügyeink száma.)

A strasbourgi bíróság 9 ügyben mondta ki, hogy menedékkérő ügyfeleink (köztük kínzásáldozatok, gyermekes családok és kísérő nélküli kiskorúak) emberi jogait megsértette a magyar állam.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága 2 perben marasztalta el az államot olyan jogellenes visszakényszerítések miatt, amikor a törvénytelenségek áldozatai családok és gyerekek voltak.

Strasbourgi ítélet állapította meg a hazai hatóságok felelősségét egy fiatalember haláláért. A szíriai menekülőt a rendőrök ahelyett, hogy segítették volna, bántalmazták, és belefulladt a Tiszába.

Immáron strasbourgi ítélet mondja ki, hogy az egyébként is jogsértő Szerbiába történő visszakényszerítéseket a rendőrök többször igenis erőszakosan hajtják végre, és az ügyészség az egyértelmű bizonyítékok ellenére sem vizsgálja ki megfelelő módszerességgel a bántalmazásokat. Pakisztáni ügyfelünket és társait összeverték, megrugdosták, a nyomozó hatóság mégsem járt el kellő gondossággal.

Magyar állampolgár ügyfelünk volt a panaszos egy másik strasbourgi eljárásban, amelyet szintén elégtelen nyomozás miatt indítottunk és nyertünk meg. A mentális betegséggel élő nőre a fürdőkádban rontottak rá a rendőrök, szükségtelenül hátrabilincselték a kezét, és miután eltörték a vállát, még 20 percen át térdeltek rajta.

A hazai fogvatartási körülmények jogszerűsége szempontjából különösen nagy jelentősége volt annak a győztes strasbourgi perünknek, amelyben egy elítélt családtagjait képviseltük. Az Emberi Jogok Európai Bírósága kimondta: sérti a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot az, hogy a rabokat – tekintet nélkül az egyéni körülményekre – plexifallal különítik el családtagjaiktól szinte minden látogatófogadáson. (Bővebben lásd a *4. példa*nál.)

Az Európai Unió Bíróságára (EUB) ügyeink a hazai bíróságok előzetes döntéshozatal iránti kérelmein keresztül jutottak el.

Az uniós bíróság 2023. júniusi ítélete visszaigazolta régi kritikánkat, amikor kimondta: a magyar állam megsérti az uniós jogot azzal, hogy az ország területén nem lehet menedékkérelmet benyújtani, hanem a kijevi (!) és belgrádi nagykövetségeinken kell úgynevezett szándéknyilatkozattal kérni a belépést és a menekültügyi eljárás magyarországi lefolytatását.

Eredményre vezetett az az erőfeszítésünk is, hogy ne lehessen titkosított nemzetbiztonsági aggályokra hivatkozva elrendelni menedékkérők kiutasítását és a már védelemben részesített menekültek státuszának megvonását.
A nemzetbiztonsági szolgálatok indoklás nélküli „szakhatósági állásfoglalásaitól” 2009 óta egyetlen esetben sem térhetett el a menekültügyi hatóság.
Az állásfoglalások tartalmát sem a hatóság, sem az eljárás alá vont külföldi nem ismerhette meg.

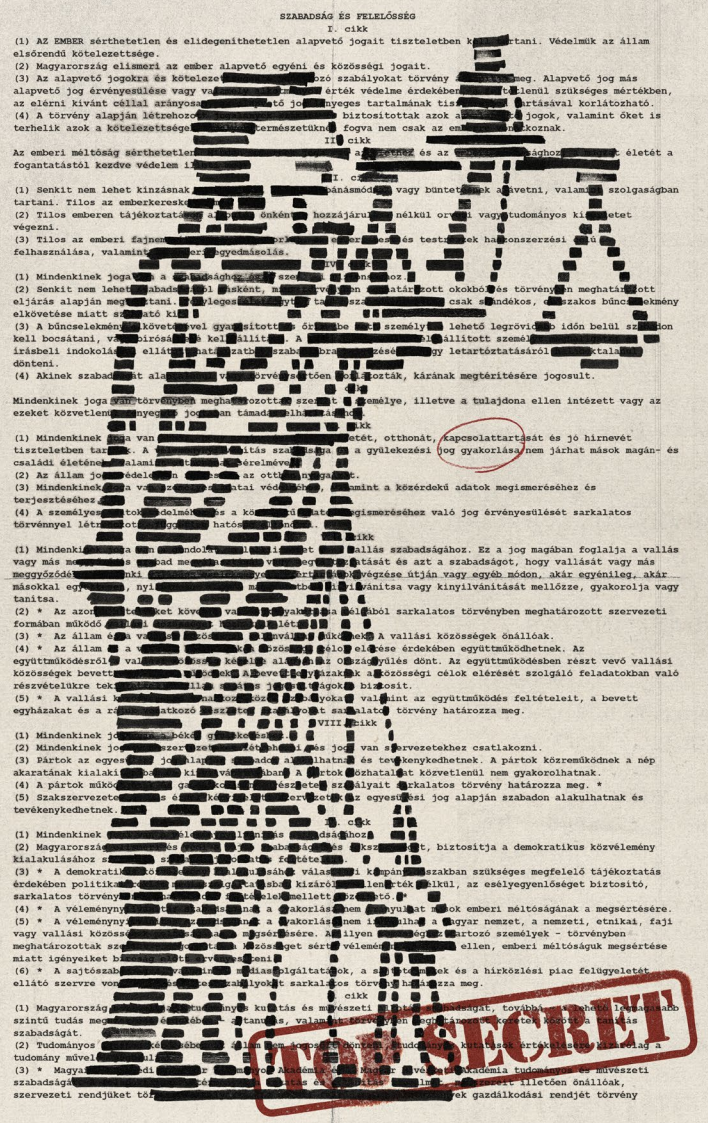
SZABADSÁG ÉS FELELŐSSÉG

I. cikk

(1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kötelezettsége.
(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.
(3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény [redacted] meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy vagyon [redacted] érték védelme érdekében [redacted] szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan [redacted] alapvető jog lényeges tartalmának tisztelet[redacted] korlátozható.
(4) A törvény alapján létrehozott [redacted] biztosítottak azok a [redacted] jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek [redacted] fogva nem csak az em[redacted]

II. cikk

Az emberi méltóság sérthetetlen[redacted] az élethez és az [redacted] az élete a fogantatástól kezdve védelem i[redacted]

II. cikk

(1) Senkit nem lehet kínzásnak [redacted] vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. Tilos az emberkereskedelem.
(2) Tilos emberen tájékoztatás [redacted] önkéntes hozzájárulás nélkül orvosi vagy tudományos kísérletet végezni.
(3) Tilos az emberi fajnemzés [redacted] és testrészek haszonszerzési [redacted] felhasználása, valamint az emberi egyedmásolás.

[redacted]

(1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz [redacted] személyi szabadsághoz.
(2) Senkit nem lehet szabadságától [redacted] másként, mint [redacted] meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megszüntetni. A [redacted] csak szándékos, [redacted] szakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.
(3) A bűncselekmény [redacted] elkövetésével gyanúsított [redacted] órán belül a személyi [redacted] lehető legrövidebb időn belül szabadon kell bocsátani, vagy bírósága[redacted] kell állítani. A [redacted] állított személy [redacted] írásbeli indokolás [redacted] szabadságra bocsátásáról [redacted] letartóztatásáról [redacted] dönteni.
(4) Akinek szabadságát alaptalanul [redacted] törvénytelenül [redacted] korlátozták, kárának megtérítésére jogosult.

Mindenkinek joga van [redacted] meghatározott [redacted] személyét, [redacted] személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlen[redacted] veszélyeztető jogellenes támadás [redacted]

[redacted] cikk

(1) Mindenkinek joga van [redacted] szabadságát és jó hírnevét tiszteletben tartani. A [redacted] szabadsága a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének [redacted] kérelmére.
(2) Az állam joga [redacted] az otthon [redacted]
(3) Mindenkinek [redacted] a vallási [redacted] szabadsága, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez [redacted]
(4) A személyes [redacted] és a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülését sarkalatos törvénnyel létre[redacted] hatóság [redacted]

[redacted] cikk

(1) Mindenki [redacted] vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztásához [redacted] és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződés[redacted] vallási szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal egy[redacted] nyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.
(2) * Az azon[redacted] szervezeteket követő vallásgyakorlás [redacted] okból sarkalatos törvényben meghatározott szervezeti formában működő [redacted]
(3) * Az állam és a vallási közösségek [redacted] A vallási közösségek önállóak.
(4) * Az állam és a vallási közösségek [redacted] elősegítése érdekében együttműködhetnek. Az együttműködésről vallási közösséggel kötött [redacted] az Országgyűlés dönt. Az együttműködésben részt vevő vallási közösségek bevett egyházak [redacted] A bevett egyházak a közösségi célok elérését szolgáló feladatokban való részvételükre tekintettel [redacted] jogosítványokat biztosít.
(5) * A vallási közösségek [redacted] gyakorlása [redacted] valamint az együttműködés feltételeit, a bevett egyházakat és a [redacted] szervezetet [redacted] sarkalatos törvény határozza meg.

[redacted] VIII. cikk

(1) Mindenkinek joga [redacted] békés gyülekezéshez.
(2) Mindenkinek joga [redacted] szervezetekbe [redacted] és joga van szervezetekhez csatlakozni.
(3) Pártok az egyesülési jog alapján szabadon alakulhatnak és tevékenykedhetnek. A pártok közreműködnek a nép akaratának kialakí[redacted] kifejezésében. A pártok közhatalmat közvetlenül nem gyakorolhatnak.
(4) A pártok működése [redacted] szervezetére vonatkozó szabályait sarkalatos törvény határozza meg. *
(5) Szakszervezetek [redacted] szervezhetők. Az egyesülési jog alapján szabadon alakulhatnak és tevékenykedhetnek.

[redacted] cikk

(1) Mindenkinek [redacted] szabadságához.
(2) Magyarország [redacted] szabadságát és [redacted] szükséges, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához s[redacted] feltételeit.
(3) * A demokratikus [redacted] szakban szükséges megfelelő tájékoztatás érdekében politikai [redacted] kizáró[redacted] nélkül, az esélyegyenlőséget biztosító, sarkalatos törvény[redacted] mellett [redacted]
(4) * A véleménynyilvánítás szabadsága [redacted] a gyakorlása nem [redacted] mások emberi méltóságának a megsértésére.
(5) * A véleménynyilvánítás szabadsága [redacted] a gyakorlása nem irányulhat a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösség [redacted] megsértésére. Az ilyen [redacted] tartozó személyek - törvényben meghatározottak szerint [redacted] közösséget sértő vélemény[redacted] ellen, emberi méltósághoz megsértése miatt igényeiket bí[redacted] érvényesíteni.
(6) * A sajtószabadság [redacted] médiaszolgáltatók, a sajtótermékek és a hírközlési piac felügyeletét ellátó szervre von[redacted] sarkalatos törvény [redacted] meg.

[redacted] cikk

(1) Magyarország [redacted] tudományos kutatás és művészeti [redacted] szabadságát, [redacted] szintű tudás megszerzésére [redacted] tanítás, valamint [redacted] szabadságát. [redacted]
(2) Tudományos [redacted] a tudomány [redacted] kutatók értékelése [redacted] a tudomány művel[redacted]
(3) * Magyar [redacted] Akadémia tudomány- és művészeti szabadságá[redacted] illetően önállóak, szervezeti rendjüket tö[redacted] gazdálkodási rendjét törvény

Ezt 2022-ben jogsértőnek minősítette az EUB, 2023-ban pedig a Fővárosi Törvényszéken elkezdték megsemmisíteni a korábbi törvénysértő határozatokat. A hazai bíróság azóta arra kötelezi a hatóságokat, hogy legalább az indokok lényegét megismerhessék a menekülők, így esélyük lett a védekezésre.

Nemzetközi bírósági sikereinknek sokrétű hatásuk van. Egyrészt jogorvoslatot nyújtanak az áldozatoknak, másrészt segítenek abban, hogy az állam a továbbiakban ne kövessen el hasonló jogsértéseket. Emellett hozzájárulnak ahhoz, hogy a hazai közvéleményben tudatosuljon, érdemes az állami önkénnyel szemben európai emberi jogi mechanizmusokra támaszkodni. Végezetül a nemzetközi bírósági ítéleteink alakítják az európai emberi jogi normákat, és hozzájárulnak ahhoz, hogy más kormányokat visszatartsanak a magyar kormány jogszűkítő példájának átvételétől.

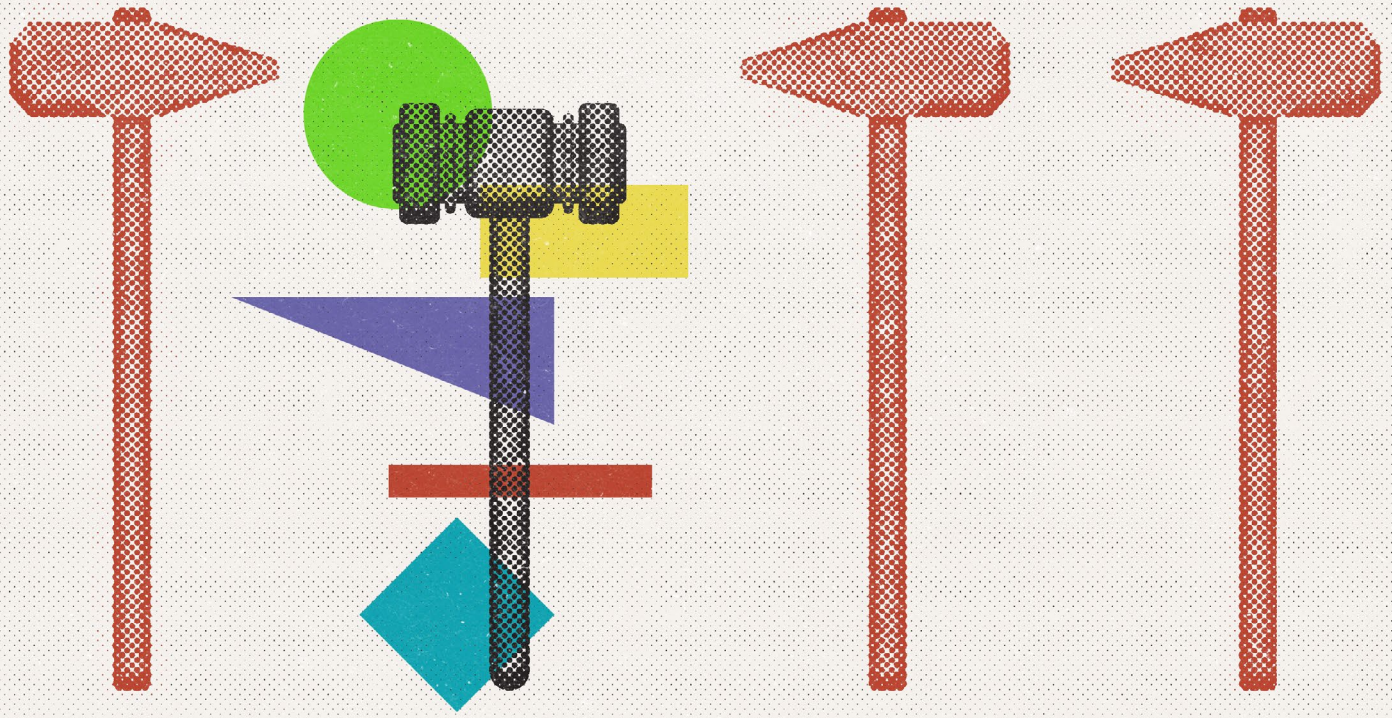

4. példa:

kitartó munkánkkal elértük, hogy a fogvatartottak végre megölelhessék szeretteiket látogatófogadás során.

A hazai börtönökben 2017 óta mennyezetig érő plexifallal akadályozták, hogy a fogvatartottak látogatás idején megölelhessék családtagjaikat. A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (BVOP) biztonsági megfontolásokkal indokolta mindezt, és lényegében mindenkire kiterjesztették a szigorítást. A börtönök nem voltak tekintettel sem az elítéltek magatartására, sem a biztonsági-fegyelmi előzményeikre. Évente csak az a pár tucat rab kapott felmentést, akiknek családi beszélőt engedélyeztek. A teljes korlátozás nemcsak 20 ezer rabnak jelentett indokolatlan jogelvonást, de mintegy 100 ezer hozzátartozónak is, gyerekeknek, házastársaknak és szülőknek.

A Magyar Helsinki Bizottság 2017 óta bírálta, hogy tilos lett a családtagok és fogvatartottak között a fizikai érintkezés. Ingyenes jogi tanácsadást biztosítottunk az érintetteknek, kutatási jelentést készítettünk a problémáról. A hazai és külföldi, a szakmai és szélesebb nyilvánosságot is tájékoztattuk. Segítettünk abban is, hogy 2100 családtag petícióját átadhassák a BVOP-nak.

2023 októberében született meg a strasbourgi bíróság ítélete, amely minden ponton visszaigazolta addigi érveinket. Az Emberi Jogok Európai Bírósága egyértelművé tette, hogy a látogatók és rabok plexifalas elválasztása és a testi érintkezés általános tiltása jogsértő gyakorlat.

Az általunk képviselt hozzátartozók panasza megteremtette a lehetőséget a tömeges jogsértés megszüntetésére és a rendszerszintű változásra. El is kezdődött a plafonig érő plexifalak leszerelése, viszont több helyen alacsonyabb „térelválasztókat” húztak fel, és továbbra is tiltják a puszit, kézfogást, ölelést és bármiféle érintést.

Ezért mintabeadványokat készítettünk a jogfosztott hozzátartozóknak, amelyekkel elérhetik, hogy az állam kompenzálja az egyértelmű jogsértést. A családtagok tömeges fellépése egyúttal ahhoz is elvezethet, hogy jobb belátásra bírja a döntéshozókat, és végre visszaálljon a 2017 előtti gyakorlat, azaz csak azokat tilthassák el testi érintkezéstől, akiknél ezt egyéniesített biztonsági megfontolások valóban indokolják. (Lásd a ***3. példá***t.)

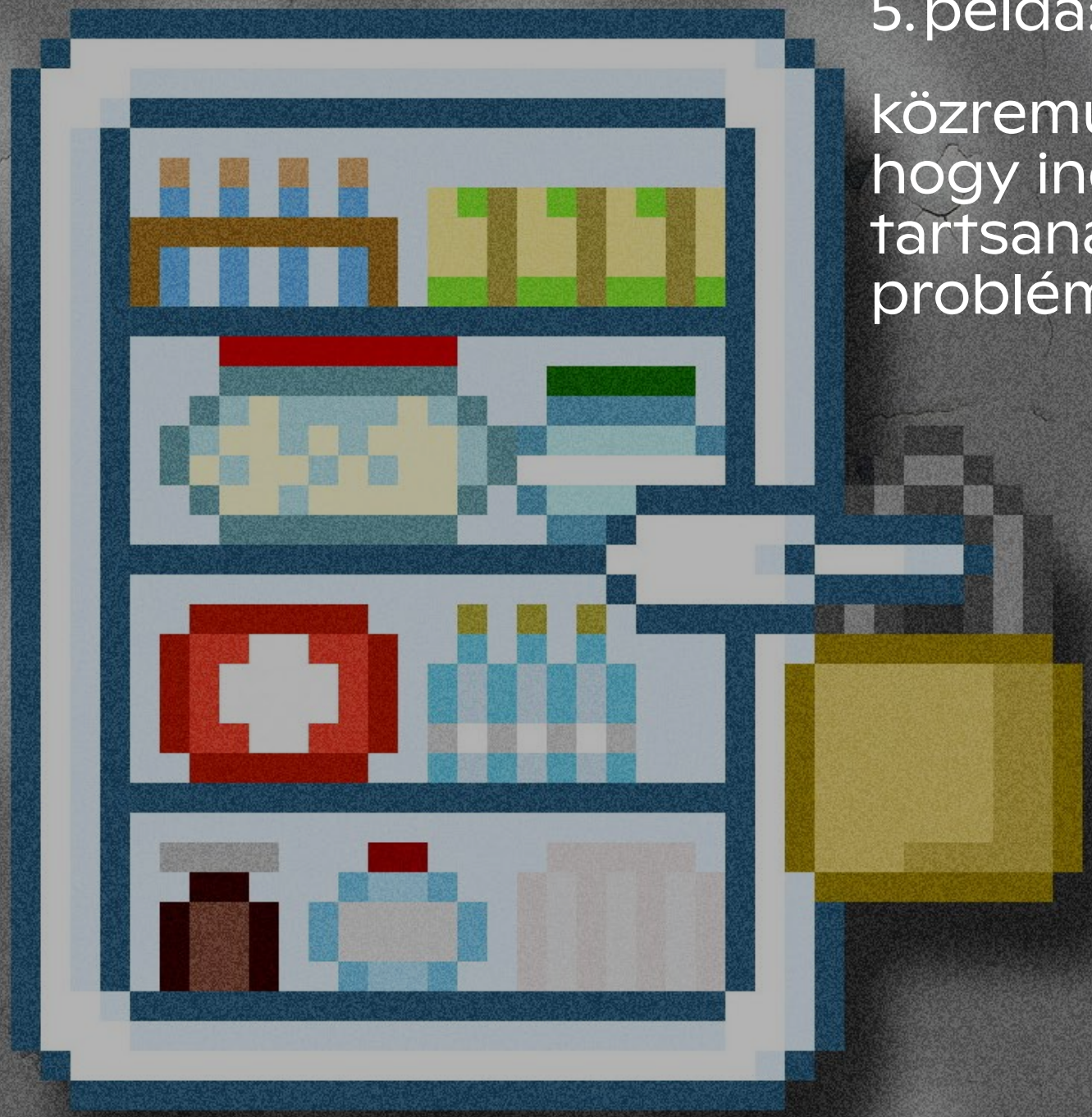

5. példa:

közreműködtünk abban, hogy indokolatlanul ne tartsanak fogva mentális problémával élő embereket.

Az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet (IMEI) olyan börtön, ahol az értelmi és pszichoszociális fogyatékossággal élő bűnelkövetőket tartják fogva határozatlan ideig. Az utóbbi években az itt raboskodó emberek száma megugrott. Kifogásoltuk, hogy többüknek csak azért kellett börtönpszichiátrián maradniuk, mert nem volt állapotuknak megfelelő „kinti” szociális intézmény. Erre figyelmeztettük az Európa Tanács kínzás elleni bizottságát (CPT) 2023. májusi látogatása előtt.
A CPT monitorozását követően rendkívüli felülvizsgálat keretében az érintett fogvatartottak 10%-át szociális otthonokba helyezték át.

6. példa:

sikeres érdekérvényesítő tevékenység (advocacy) az igazságszolgáltatás függetlenségének védelmében.

Kádár András társelnök és Farkas Erika jogi előadó egyeztetésre érkeztek az Igazságügyi Minisztériumba

A fékek és ellensúlyok rendszerének lebontásával az igazságszolgáltatás maradt a jogállamiság utolsó védvonala Magyarországon. A bíróságok függetlenségének megóvása jogvédő egyesületünk egyik kiemelt célja lett. Munkánk hozzájárult ahhoz, hogy 2022-ben az igazságszolgáltatás függetlenségének helyreállítása bekerüljön azon feltételek közé, amelyeket Magyarországnak teljesítenie kell ahhoz, hogy hozzájuthasson bizonyos uniós forrásokhoz.

A kormány 2023 januárjában közzétette az Európai Bizottság és a Tanács által a befagyasztott forrásokhoz való hozzáférés előfeltételeként megkövetelt igazságügyi reform első tervezetét. A kapcsolódó társadalmi egyeztetés keretében más civil szervezetekkel együtt részletes írásbeli értékelést készítettünk a tervezetről, és személyes egyeztetésen vettünk részt a kormány képviselőivel, hogy megvitassuk az igazságügyi reform hiányosságait. A kormány számos aggályunkat figyelembe vette.

A végül házszabályellenesen elfogadott törvényt is civil partnereinkkel közösen értékeltük. Készítettünk két hiánypótló kérdezz-felelek dokumentumot is, amelyek az igazságszolgáltatás függetlenségének két különösen összetett, az EU-s forrásokhoz való hozzáférés feltételei között is szereplő kérdését járták körül: azt, hogy a hazai bírák hogyan kezdeményezhetnek előzetes döntéshozatali eljárást az Európai Unió Bíróságánál, valamint a közhatalmi szervek indokolatlan lehetőségét arra, hogy jogerős bírósági döntéseket támadhassanak meg az Alkotmánybíróság előtt. Arra törekedtünk, hogy a társadalom számára is egyértelművé tegyük a bírói függetlenség alapvető fontosságát a demokrácia és a jogállamiság megőrzése szempontjából.

Munkánkkal sikerült hozzájárulnunk, hogy az utóbbi évek kormányzati kártételéhez képest a 2023-as fejlemények némi reményt adnak a bíróságok függetlenségének.

Léderer András advocacy vezető

7. példa:

eredményesen vettünk részt az uniós támogatások felhasználásának civil ellenőrzésében.

Az Európai Bizottság 2023-ban arra figyelmeztette a kormányt, hogy a 2021–2027-es uniós költségvetési forrásokhoz kapcsolódó monitoring bizottságokban a független tagok hiánya veszélyezteti az uniós előírások betartását és a pénzek szabályos felhasználását.
Ezért a kormány kénytelen volt feloszlatni az összes monitoring bizottságot, majd felhívást tett közzé a tagságra. Sikeresen pályáztunk alapjogi civil tagságra a Belügyi Alapok Monitoring Bizottságában.

Első eredménye az volt ennek a munkának, hogy igazoltuk: a határvédelemre elkülönített uniós források felhasználása a jelenlegi jogi keretben elkerülhetetlenül hozzájárulna az uniós jog megsértéséhez, ugyanis az uniós pénzek a törvénysértő visszakényszerítéseket támogatnák. A jelzésünk nyomán felfüggesztették a célzott uniós források felhasználását ezen a területen.

8. példa:

szervezeti újításként több tucat fiatalt is bevontunk a munkánkba.

A Fiatal hangok a hangtalanokért csapata

Évek óta dolgozunk azon, hogy megfiatalítsuk kommunikációs stílusunkat és új utakat találjunk a fiatalokhoz. 2023-ban a Magyar Helsinki Bizottság történetében először egy fiatalokból álló csapat állt fel a szervezet munkájának segítésére, a *Fiatal hangok a hangtalanokért*.

A 16 és 20 év közöttiekből álló hétfős csapat támogatja a kommunikációs és ismeretterjesztő tevékenységünket. Hozzájárultak például nyári diáktáborunk sikeres lebonyolításához, ahol 14 magyar és menekült fiatal közösen ismerkedhetett az emberi jogokkal.

A fiatal tanácsadók csoportja kivette részét a közösségi felületeinkre szánt tartalomkészítésből és nyilvános akcióinkból. Így például közreműködtek a ferencvárosi „jogállamisági pad” lefestésében.

Készül a jogállamisági pad

Egy sor részvételi pedagógiai módszerekkel megvalósított képzést is tartottunk, amelyek az emberi jogok, a társadalmi részvétel és az aktivizmus területeit tárgyalták. Reményeink szerint a fiatalok közvetlen bevonása munkánkba nemcsak abban segít majd, hogy új társadalmi csoportok felé irányuló üzeneteink könnyebben célba érhessenek, hanem abban is, hogy lerakjuk a szükséges alapokat az emberi jogi aktivisták új generációjának képzéséhez.

9. példa:

új kihívásokhoz
új partnerekre találtunk.

A civil létezés és a demokratikus működés természetes velejárója a kapcsolat- és koalícióépítés. Célunk széles körű, sokszínű, egymást támogató szövetség a magyar demokrácia és jogállamiság elkötelezett hívei között. A Magyar Helsinki Bizottságnak ebből a szempontból különösen jó éve volt a 2023-as: régebbi partnereinkkel elmélyítettük az együttműködést, és új partnerekre is szert tettünk.

A tanárok és diákok tiltakozó mozgalmának már bemutatott támogatásán túl párbeszédet folytatunk a Magyar Szakszervezetek Szövetségével, a Vám- és Pénzügyi Dolgozók Szakszervezetének kérésére pedig strasbourgi mintakérelmet készítettünk, amely bizonyos diszkriminatív gyakorlatokat támadott meg.

Részt vettünk a Magyar Vasúti Dolgozók Szakszervezetének elvonulásán, és gyakorlatorientált előadást tartottunk az alapvető jogokról és szakszervezeti vonatkozásaikról.

A korrupcióellenes civil szervezetekkel már jóval korábbra nyúlik vissza a rendszeres együttműködés. Különösen nagy hasznát vesszük ennek az uniós forrásokhoz való hozzáférés feltételeinek hatékony ellenőrzésénél.

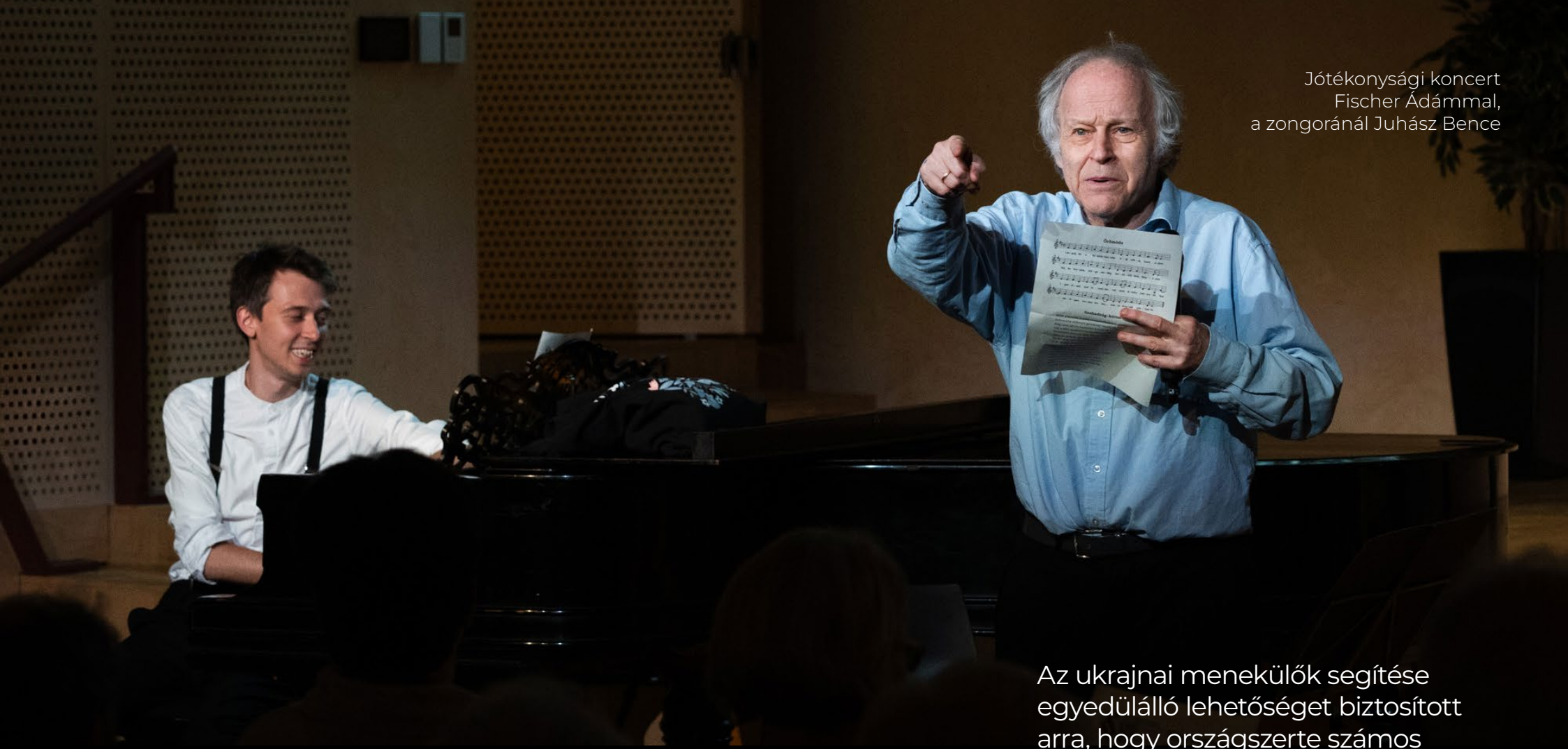

Jótékonysági koncert
Fischer Ádámmal,
a zongoránál Juhász Bence

Az Európai Kulturális Alapítvány Budapesttel, Rajk Judittal és Fischer Ádámmal különösen sikeres jótékonysági koncertet szerveztünk 2023. június 22-én. Az estre 350 ember jött el, és több mint kétmillió forintot adományoztak egyesületünk jogvédő munkájának támogatására.

Tovább bővítettük az önkormányzatokkal folytatott együttműködésünket.
Ez a közösen szervezett figyelemfelkeltő akcióktól az ukrajnai menekülők elhelyezésével és a számukra elérhető szolgáltatásokkal kapcsolatos eseti információnyújtásig terjedt.

Az ukrajnai menekülők segítése egyedülálló lehetőséget biztosított arra, hogy országszerte számos öntevékeny csoporttal és személlyel vehettük fel a kapcsolatot. Szakmai, jogászi támogatást adtunk nemcsak az állam által magukra hagyott helyi önkormányzatoknak, de iskoláknak, szociális szolgáltatóknak és orvosoknak is. Az általunk biztosított információ segítségével ők is hatékonyabban tudtak segíteni.

Ivány Borbála és
Bieber Ivóna ügyvédek
előadnak jogklinikánkon
az ELTE jogi karán

III. Alapcéljainkért: következetesen

A számos újításunk mellett hűek maradtunk alapcéljainkhoz, ragaszkodtunk alaptevékenységeinkhez. Röviden most arról, hogy a fentieken túl mit értünk el a demokratikus értékek és a jogállamiság védelmében, a menedékjogi munkánk során, valamint hogyan szolgáltuk a tisztességes igazságszolgáltatás és a fogvatartottak jogainak érvényesülését.

Demokratikus értékek és jogállamiság

Hozzájárulásunk kulcsfontosságú volt abban, hogy továbbra is nemzetközi figyelem irányul a jogállamiság magyarországi romlására. Naprakész, részletes és hiánypótló tájékoztatást nyújtottunk a hazai fejleményekről a nemzetközi szereplőknek. Más civil szervezetekkel együttműködve nyomon követtük, hogy a kormány teljesíti-e az uniós forrásokhoz való hozzáférés feltételeit, így áprilisban és novemberben egyedülálló, átfogó közös civil értékelést végeztünk az akkori helyzetről.

Civil partnereinkkel együttműködve hozzájárultunk az Európai Bizottság 2023-as jogállamisági jelentéséhez is, amelyben számos általunk felvetett aggály is visszaköszönt. Hét másik szervezettel közösen 14 területet lefedő civil ajánláscsomagot készítettünk a 7. cikk szerinti eljárás keretében a magyar helyzettel foglalkozó tanácsi meghallgatásra.

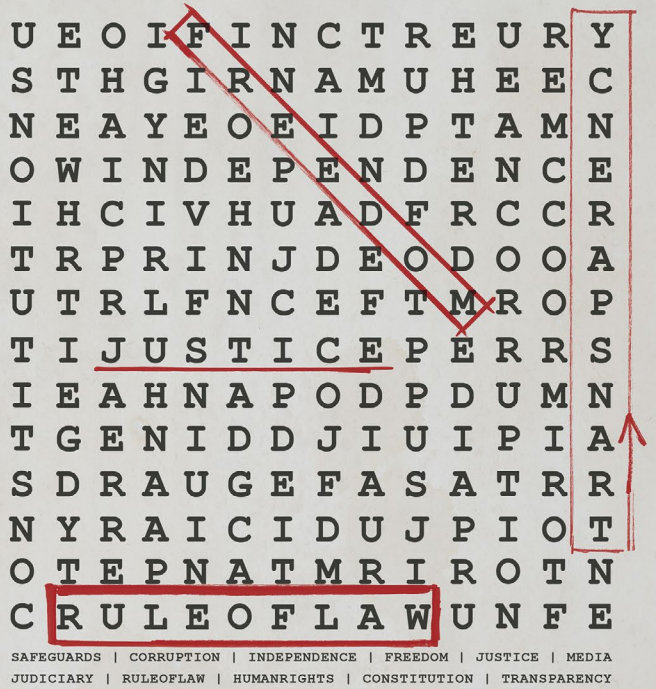

A kezdetektől fogva fellépünk a különleges jogrend visszaélésszerű alkalmazása ellen, ahogy a „szuverenitásvédelemnek” titulált önkényvédelemmel szemben is, mivel mind a rendeleti kormányzás, mind a Szuverenitásvédelmi Hivatal is a kormány autokratikus és antidemokratikus céljait szolgálja.

A bíróságok függetlenségét védelmező tevékenységünk 2023-ban kezdte meghozni gyümölcseit. (Lásd fenn a *6. példá*nál.)

Sikeresen léptünk fel a bírák véleménynyilvánítási szabadságáért az Európa Tanács előtt, és megmutattuk a hazai közvéleménynek, hogyan épültek fel a bírák elleni lejárató kampányok. Leginkább szakmai erőfeszítéseinknek köszönhető, hogy az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága hét év elteltével sem tekinti végrehajtottnak a strasbourgi bíróság a ***Baka kontra Magyarország*** ügyben hozott ítéletét. Többek között azért nem, mert az állam nem biztosítja, hogy a bírák szabadon kifejthessék szakmai véleményüket az igazságszolgáltatás függetlenségéről anélkül, hogy hátrányos következményektől kellene tartaniuk.

Menedékjog

Menekültügyi területen továbbra is mi vagyunk az egyetlen olyan civil szervezet, amelyik ingyenes, magas színvonalú jogi szolgáltatást nyújt menedékkérőknek és más védelemre szorulóknak menekültügyi és idegenrendészeti eljárásokban. Egy szándékosan porig rombolt menekültügyi rendszerben próbálunk minden fennmaradó jogi lehetőséget megragadni annak érdekében, hogy a menekülők védelemhez jussanak. Több mint háromezer ukrajnai menekültnek nyújtottunk segítséget 2023-ban is. Külön figyelmet fordítottunk a nehéz helyzetben lévő ukrán–magyar kettős állampolgárokra, akik nem jogosultak védelmi státuszra: ők is számíthattak ránk.

3746 menedékkérőnek, menekültnek, hontalan személynek, veszélyeztetett külföldinek és magyar hozzátartozóiknak tudtunk segíteni.
Közülük 3240-en az ukrajnai háború elől menekültek el.

Emellett segítséget nyújtottunk menedékkérő orosz politikai üldözötteknek (köztük a lelkiismereti okokból tiltakozó és LMBT+ embereknek) is.

Itt élő külföldieknek, menekült és bevándorló hátterű embereknek elindítottuk második társadalmi részvételi tanfolyamunkat is, amelynek az a célja, hogy a hazai közéletbe is minél inkább integrálódjanak.

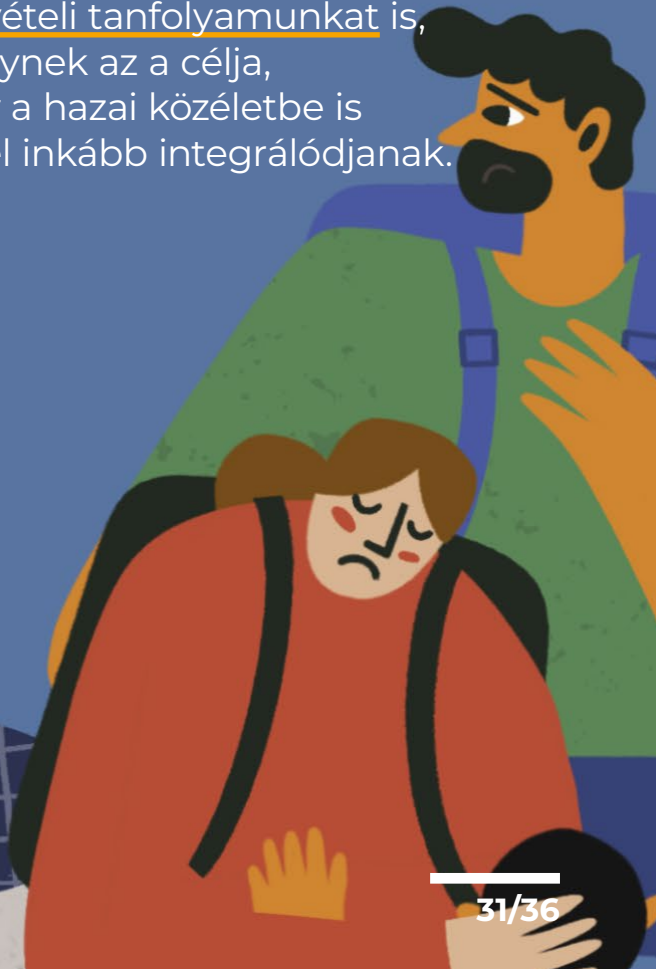

Tisztességes igazságszolgáltatás és fogvatartotti jogok

Emberi Jogi Tanácsadó Irodánk 1995 óta jogi tanácsadást és egyes ügyekben ügyvédi képviseletet biztosít alapjogsértések áldozatainak. 2023-ban összesen **903 embernek nyújtott segítséget**, közülük

- **468** főnek büntetőeljárással vagy fogvatartással kapcsolatos emberi jogi panasza volt;
- **32** főnek nyomozás során elszenvedett kényszervallatással, bántalmazással kapcsolatos panasza volt;
- **54** főnek jogellenes rendőri intézkedéssel kapcsolatos panasza volt;
- **42** főnek a jogállamisággal kapcsolatos panasza volt.
- **307** főnek általános jogi tájékoztatást adtunk és/vagy más szervezetekhez irányítottuk.

Csoportos jogsegélyezési módszerekkel is támogattuk az egyéni jogvédelmet. Mintabeadványokat és közérthető tájékoztatókat készítettünk.

Az előző évi sikeres szegedi büntetőjogi jogklinika programunkra építve az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán hasonló kurzust indítottunk joghallgatóknak.

A Magyar Helsinki Bizottság továbbra is motorja a Fogvatartottakat és Családjukat Képviselő Csoportnak (FECSKE). Közérthető tájékoztatókat készítettünk az elítélteknek és hozzátartozóiknak.

A FECSKE-n belül háromféle speciális tematikus támogató csoportot indítottunk el. A Gyökerek és Szárnyak Alapítvánnyal közös kampányunk több mint 1,2 millió forintot gyűjtött össze erre.

A mérgező légkör ellenére továbbra is igyekeztünk megújítani, minél inkább méregteleníteni a fogvatartottakról szóló közbeszédet, ezért kommunikációnkat leginkább a hozzátartozókra és az őket sújtó következményekre összpontosítottuk.
A rabok családtagjainak és volt elítélteknek többször is volt lehetőségük a fősodratú médiában megjelenni, és személyes tapasztalataikat megosztani.
A közösségi médiában a korábbiakhoz képest érezhetően csökkent az elítéltekkel ellenséges kommentek száma. Az egyik volt rab ügyfelünkről készült videók több mint 170 ezer embert értek el.

Egyéb tevékenységek

A képzés 2023-ban is az egyesület egyik kiemelt tevékenysége maradt. Nem kevesebb mint 1584 embert értünk el, köztük civil aktivistákat, ügyvédeket, önkormányzati, hatósági dolgozókat és ukrajnai menekülők segítőit. A Magyar Ügyvédi Kamara által akkreditált, ügyvédeknek nyújtott képzéseink is kiváló értékeléseket kaptak.

Intenzív az együttműködésünk az európai emberi jogi szakmai és civil szervezetekkel. Továbbra is az egyik vezető szervezője vagyunk a *Recharging Advocacy for Rights in Europe (RARE)* kezdeményezésnek, melynek során az EU tagállamaiban aktív emberi jogvédő szervezetek újabb 25 vezető munkatársa közösen fejleszti szakmai tudását, és a civil tér és jogállamiság témájában az uniós szakpolitikákkal is intenzíven foglalkozunk. Kulcsszerepünk van a *STARLIGHT – Stratégiai Pereskedés a Jogokért Európában* elnevezésű uniós támogatású projekt megvalósításában, amely 60 jogásznak nyújt átfogó képzést az EU Alapjogi Kartája alkalmazásáról.

Pénzek és paragrafusok – beszélgetés a befagyasztott uniós forrásokról és a kapcsolódó jogállamisági feltételekről

Szakértelmünk elismeréseként az Európai Unió Menekültügyi Ügynöksége online képzési modul elkészítésével bízott meg bennünket, amelynek témája a hontalanság és menekültvédelem. Az Európai Hontalanügyi Hálózattal együttműködve 2023-ban elkészített anyag több száz európai menekültügyi döntéshozóhoz fog eljutni.

Kollégáink a Fegyveres Péter nevű jogtudatosító játékunkat tanítják

Képzési tevékenységeinknek továbbra is globális hatása volt. Szakértőink több tekintélyes globális és regionális online tanfolyamon is vezető oktatóként működtek közre a menedékjog és a hontalanság témakörében. Úttörő jelentőségű online regionális kapacitásépítő rendezvényt tartottunk a menekültjog oktatásáról dél-afrikai professzoroknak, hontalanságról szóló speciális képzést a benini állami hatóságoknak, valamint a nemzetközi védelemről szóló előadást latin-amerikai egyetemi oktatóknak.

IV.

IV.

Munkatársaink és munkánk segítői

Kollégáink a Városligetben

Pardavi Márta társelnök beszédet mond a jótékonysági koncerten

A Magyar Helsinki Bizottság stábját 44 munkatárs és állandó megbízott ügyvéd alkotta 2023-ban. Mintegy 10 további ügyvéd segítette jogvédő munkánkat eseti megbízással vagy ingyenesen *(pro bono)*. Mellettük 25 önkéntes, gyakornok, közösségi munkát végző diák járult hozzá céljaink megvalósításához.

Cím

Iroda címe: 1074 Budapest, Dohány utca 20. II./9.
Postacím: 1242 Budapest, Pf. 317.

Tel

(36 1) 321 4141

Web

helsinki.hu

Blog

helsinkifigyelo.444.hu

Mail

helsinki@helsinki.hu

Insta

magyar_helsinki_bizottsag
instagram.com/magyar_helsinki_bizottsag

Facebook

helsinkibizottsag
facebook.com/helsinkibizottsag

TikTok

@helsinkibizottsag
tiktok.com/@helsinkibizottsag

YouTube

HelsinkiBizottsag
youtube.com/user/HelsinkiBizottsag

X (Twitter)

hhc_helsinki
twitter.com/hhc_helsinki

LinkedIn

hungarian-helsinki-committee
linkedin.com/company/hungarian-helsinki-committee

Munkánkat 2023-ban ezek az adományozók támogatták:

Oak Foundation
Sigrid Rausing Trust
Open Society Foundations
Európai Bizottság
ENSZ Menekültügyi Főbiztosság (UNHCR)
Az ENSZ Kínzásáldozatokat Segítő Önkéntes Alapja (UNVFVT)
European Philanthropic Initiative for Migration (EPIM)
European Council on Refugees and Exiles (ECRE)
European Implementation Network (EIN)
Civil Society Forum
Civitates
Global Giving Foundation
Swedish Postcode Foundation (Svenska Postkodstiftelsen)
Terre des Hommes Germany
Stiftung Pro Asyl
Netherlands Refugee Foundation (Stichting Vluchteling)
Dutch Council for Refugees (VluchtelingenWerk)
US Agency for International Development (USAID)
National Endowment for Democracy (NED)
Transatlantic Foundation
Unitarian Universalist Service Committee (UUSC)
Gyökerek és Szárnyak Alapítvány
A Holland Királyság és a Francia Köztársaság budapesti nagykövetségei
Magánemberek és cégek adományai
Magyarországi adófizetők 1%-os szja felajánlásai